

29.5.2019

EOAK/1202/2019

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Juho Martikainen

ESPOON KAUPUNGIN SELVIÄMISHOITOASEMA

Tarkastuspöytäkirja

Tarkastusajankohta: 27.2.2019 klo 14.00 alkaen

Osallistujat EOAK:sta:

Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen
Esittelijäneuvos Juha Haapamäki
Oikeusasiamiehensihteeri Juho Martikainen

Osallistujat tarkastuskohteesta:

Vastaava sairaanhoitaja - - -

1. YLEISTÄ TARKASTUKSESTA JA TARKASTUSKOHTEESTA

Eduskunnan oikeusasiamies toimii YK:n kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaisen yleissopimuksen valinnaisen pöytäkirjan (OPCAT) tarkoittamana kansallisena valvontaelimenä. Pääpainona kansallisen valvontaelimen tehtävässä on ennaltaehkäistä vapautensa menettäneiden huonoa kohtelua mm. antamalla viranomaisille suosituksia, joiden tarkoituksena on parantaa vapautensa menettäneiden kohtelua ja oloja.

Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen teki ennalta ilmoittamattoman tarkastuksen Espoon selviämishoitoasemalle 27.2.2019. Se on tarkastettu edellisen kerran 14.3.2017 (EOAK/1606/2017).

Espoon kaupungin selviämishoitoasema on poliisivankilan yhteydessä. Samalla kertaa tarkastettiin myös poliisin säilytystilat. Tästä syystä tarkastus keskittyi yhteistyöhön selviämishoitoaseman ja poliisin säilytystilan välillä. Poliisin säilytystilan tarkastuksesta laadittiin erillinen pöytäkirja (dnro EOAK/1201/2019).

Pöytäkirjaluonnos lähetettiin Espoon kaupungin sosiaali- ja terveystoimelle ja sille varattiin mahdollisuus antaa siihen kommentteja viimeistään 3.5.2019. Sosiaali- ja terveystoimi ei esittänyt kommentteja pöytäkirjasta.

Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen totesi tarkastuksen johdosta seuraavaa.

2. TARKASTUSHAVAINNOT JA KANNANOTOT

2.1 Selviämishoitoaseman tilat ja toiminta

Selviämishoitoasemalla on kahdeksan potilaspaikkaa. Tarkastusajankohtana tiloissa ei ollut yhtään asiakasta. Asema on auki 24 tuntia vuorokaudessa.

Kuva 1. Selviämishoitoaseman potilastila.

Selviämishoitoasema järjestää lääkehoidon poliisin säilytystilaan. Poliisivankilan henkilökunta antaa vapautensa menettäneille vain reseptivapaita särkylääkkeitä. Kaikki muu lääkehoito ja siihen liittyvät kirjaukset tehdään selviämishoitoaseman henkilökunnan toimesta.

Lisäksi selviämishoitoaseman henkilökunta tekee poliisin pyynnöstä hoidon tarpeen arvioinnin ja ottaa vastaan säilytystilan asiakkaat, jotka ovat pyytäneet päästä vastaanotolle. Selviämishoitoaseman henkilökunta käy myös tarkastamassa diabeetikkojen sokeriarvot. Ostopalvelulääkäri käy säilytystilassa kaksi kertaa viikossa.

Terveydenhuollon vastaanottotila poliisin säilytystilassa

Tarkastuksen aikana saatujen tietojen mukaan selviämishoitoaseman terveydenhuoltohenkilöstö käy tarvittaessa poliisivankilan puolella hoitamassa vapautensa menettäneitä. Tähän ei ole olemassa poliisivankilan puolella erillistä vastaanottotilaa, vaan hoitaja tapaa potilaansa tämän omassa sellissä.

Tilanne oli sama kuin edellisen poliisivankilan tarkastuksen aikaan. Tuolloin apulaisoikeusasiamies Pajuoja suositti poliisilaitokselle, että poliisin säilytystiloissa yritettäisiin löytää ratkaisu sille, että säilytystiloissa työskentelevällä terveydenhuollon ammattihenkilöllä olisi mahdollisuus ottaa vastaan potilaita muussa tilassa kuin vapautensa menettäneiden sellissä. Poliisilaitoksen apulaisoikeusasiamiehelle antamassa selvityksessä todettiin, että poliisivankilan remontin yhteydessä on suunniteltu erillisen vastaanottotilan rakentamista.

Koska edelleen on epäselvää, milloin poliisivankilan remontti toteutuu, oikeusasiamies suosittelee poliisivankilan tarkastuspöytäkirjassa, että poliisilaitos pyrkisi löytämään ratkaisun vastaanottotilajärjestelyyn jo ennen remonttia.

2.2 Vapautensa menettäneiden yksityisyys vastaanoton aikana

Edellisen tarkastuksen yhteydessä apulaisoikeusasiamies Pajuoja suosittelee poliisivankilan tarkastuspöytäkirjassa poliisin säilytystiloissa työskentelevää valvontahenkilöstöä kiinnittämään erityistä huomiota vapautensa menettäneiden henkilön yksityisyydensuojaan hoito- ja tutkimustilanteessa silloin kun lääkärin tai hoitajan vastaanotto tapahtuu potilaan sellissä. Tämä tulisi ottaa huomioon ilman, että vapautensa menettänyt joutuu pyytämään tätä. Pääsääntönä tulisi olla, että terveydenhuollon ammattihenkilö tapaa potilaansa ilman, että hoitotilanteessa ulkopuolisella eli tässä tapauksessa vartijalla olisi näkö- tai kuuloyhteyttä tilanteessa. Silloin kun

turvallisuusseikat niin edellyttävät, tulisi tilanne pyrkiä järjestämään yhteistyössä hoitohenkilökunnan kanssa siten, että potilaan yksityisyydensuojaa loukattaisiin mahdollisimman vähän.

Selviämishoitoaseman tarkastuspöytäkirjassa apulaisoikeusasiamies Pajuoja piti tärkeänä, että terveydenhuollon ammattihenkilön turvallisuudesta huolehditaan. Vartijan läsnäolon tarve tulee kuitenkin arvioida aina yksilöllisesti ja olosuhteet tulisi järjestää siten, että yksityisyydenloukkaus jäisi mahdollisimman vähäiseksi. Mikäli vastaanottotilanteessa on ulkopuolisia, tulisi siitä tehdä merkintä potilasasiakirjoihin.

Nyt tehdyllä tarkastuksella selviämishoitoaseman ja poliisin säilytystilan henkilökunnalta saatujen tietojen perusteella käytäntönä vaikuttaa edelleen olevan se, että vartija seuraa hoitotilannetta vähintään kuuloetäisyydeltä.

Oikeusasiamies kiinnitti selviämishoitoaseman huomiota edellisen tarkastuksen yhteydessä todettuun.

2.3 Vapautensa menettäneiden terveystarkastukset

Kansainväliset elimet, kuten Euroopan kidutuksen vastainen komitea (CPT) ja YK:n kidutuksen vastainen komitea (CAT) ovat Suomea koskevissa kommentteissaan esittäneet, että vapautensa menettäneelle (mukaan lukien tutkintavangit) tulee tehdä aina terveystarkastus 24 tunnin kuluessa saapumisesta poliisin säilytystiloihin.

Edellisen tarkastuksen yhteydessä apulaisoikeusasiamies Pajuoja suositti poliisivankilan tarkastuspöytäkirjassa, että poliisin säilytystiloissa tavoiteltaisiin tilannetta, jossa kaikki yli vuorokauden säilyneet vapautensa menettäneet tapaavat terveydenhuollon ammattihenkilön.

Tuolloin antamassaan selvityksessä poliisilaitos ilmoitti, että se esittää selviämishoitoasemalle, että he tapaisivat kaikki säilytystilassa yli vuorokauden olleet vapautensa menettäneet, vaikka nämä eivät olisi erikseen pyytäneet saada tavata terveydenhuollon ammattihenkilöä tai lääkäriä. Poliisilaitoksen ilmoitus saatettiin myös selviämishoitoaseman tietoon selviämishoitoaseman tarkastuspöytäkirjassa.

Poliisin säilytystilan henkilökunnalta nyt tehdyllä tarkastuksella saadun tiedon mukaan vapautensa menettäneiltä tiedustellaan saapumisvaiheessa sairauksista ja kerrotaan mahdollisuudesta terveydenhuoltopalveluihin. Säännönmukaisia terveystarkastuksia vapautensa menettäneille ei järjestetä.

Selviämishoitoaseman henkilökunnan mukaan poliisin kanssa ei ole sovittu säännönmukaisista terveystarkastuksista. Henkilökunta ei kuitenkaan pitänyt tällaisen toteuttamista mahdollisena.

Oikeusasiamies suositteli, että poliisilaitoksen ja selviämishoitoaseman kesken selvitettäisiin mahdollisuutta järjestää terveystarkastus kaikille yli vuorokauden säilytystilassa olleille vapautensa menettäneille.

2.4 Rauhoittamisvuode

Edellisen tarkastuksen yhteydessä poliisin säilytystilassa oli käytössä niin sanottu rauhoittamisvuode. Apulaisoikeusasiamies Jussi Pajuoja otti ratkaisussaan EOAK/2236/2016 kantaa vuoteen käyttöön. Hän katsoi, että rauhoittamisvuoteen käytöstä tulee luopua.

Tarkastuksen aikana selvisi, että käytössä ollut rauhoittamisvuode on hävitetty.

3 TOIMENPITEET

Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen saattaa Espoon sosiaali- ja terveystoimen tietoon:

- kohdassa 2.2 esitetyn kannanoton potilaiden yksityisyydensuojasta
- kohdassa 2.3 esitetyn kannanoton terveystarkastusten järjestämisestä vapautensa menettäneiden säilytystilaan.

Oikeusasiamies pyytää Espoon kaupungin sosiaali- ja terveystoimea ilmoittamaan 2.9.2019 mennessä, mihin toimenpiteisiin hänen tarkastushavaintonsa ovat antaneet aihetta.

Pöytäkirjan vakuudeksi

Juho Martikainen
oikeusasiamiehensihteeri